

1

91664

916640

NEW ZEALAND QUALIFICATIONS AUTHORITY
MANA TOHU MĀTAURANGA O AOTEAROA

QUALIFY FOR THE FUTURE WORLD
KIA NOHO TAKATŪ KI TŌ ĀMUA AO!

SUPERVISOR'S USE ONLY

Tohua mai i te pouaka nei
ki te KORE koe e tuhi ana
i tēnei pukapuka

Kaupae 1 Te Reo Rangatira 2022

91664 Te tātari i te reo tuhituhi hou

Whiwhinga: Toru

Paetae	Kaiaka	Kairangi
<p>Ka tautohu i ngā tikanga me ngā pānga o:</p> <ul style="list-style-type: none">te horopakingā ariā matuangā nuka reote hanganga tuhi.	<p>Ka whakaahua i te pānga o ngā āhuatanga o te tuhi kōrero, arā, ko:</p> <ul style="list-style-type: none">te pānga o te horopaki ki ērā atu āhuatanga o te reo tuhite tuitui ariāte tika o ngā nuka reote hāngai o te hanganga tuhi ki ngā tikanga tuhi.	<p>Ka mārama ki te pānga o ngā āhuatanga o te reo tuhi kia whaihua ai te tuhinga, arā, ko:</p> <ul style="list-style-type: none">te raranga whakaarote tuitui āhuatanga tuhituhi (arā, ko ngā nuka reo, ko te raupapa ariā, ko te hanganga tuhi, ko te aha atu, ko te aha atu).

Tirohia mēnā e rite ana te Tau Ākonga ā-Motu (NSN) kei runga i tō pukapuka whakauru ki te tau o runga ake i tēnei whārangi.

Whakautua mai ngā pātai katoa e pā ana ki TĒTAHI o ngā tuhinga popoto. Me reo Māori anake te reo e kawe ana i te whakaaro.

Mēnā ka hiahia whārangi atu anō hei tuhituhi i ō whakautu, whakamahia ngā whārangi wātea kei muri o tēnei pukapuka.

Tirohia mēnā e tika ana te raupapatanga o ngā whārangi 2–16, kei roto i tēnei puka, ka mutu, kāore tētahi o aua whārangi i te takoto kau.

Kaua e tuhi i te wāhi o te kauruku-whakahāngai (☒/☒). Ka tapahia pea tēnei wāhi i te wā ka mākahia tēnei pukapuka.

HOATU TE PUKAPUKA NEI KI TE KAIWHAKAHAERE Ā TE MUTUNGA O TE WHAKAMĀTAUTAU.

HE TOHUTOHU

E TORU ngā tuhinga popoto hei whakaarotanga māu. Ko tāu nā mahi, he pānui i ēnei tuhinga popoto me te whakatakoto whakaaro e āta tātari ana i te reo tuhituhi o TĒTAHI o aua tuhinga.

Tīpakohia TĒTAHI o ngā tuhinga kātahi whakautua ngā pātai katoa mō taua tuhinga.

Āta whakaaro ki:

- te tikanga motuhake hei kawē whakaaro, hei kawē kōrero
- ētahi o ngā nuka reo pērā i te kōrero whakatangata, i ngā kupu honohono, i ngā kōrero whakarite
- te kupu whakataki, ki te kōwae whakakapi, ki te raupapa o ngā whakaaro, ki te tuhi kōwae, ki te tuhi whiti, ki te whakatakoto ariā matua, ki ngā ariā tautoko hoki.

E tika ana kia wātea mai te whārangi nei, ā, ka haere tonu te whakamātautau i te whārangi e whai ake ana.

KO TE KAUPAPA TUATAHI HEI KŌWHIRINGA MĀU

Āta pānuitia te tīpakonga kōrero nō te mōheni o *Toi Te Kupu*. He kupu whakataki tēnei nā Patu Hohepa, Toihau mō Te Taura Whiri i te Reo. He mea tango i tana pūrongo ki Te Minita o Ngā Take Māori.

I ngā pūrongo tohutohu i tau mai ki te Kōmihana hou nei,	
	5
	10
Ko te reo te taonga nui i whakarērea mai e ngā tūpuna.	15
Mātāpuna: Kua panonitia mai i a Hohepa, P. Ahorangi. (2001, Hui-tanguru). He Kupu Whakataki. <i>Toi te Kupu</i> , 49 (2).	

KO TE KAUPAPA TUARUA HEI KŌWHIRINGA MĀU

Āta pānuitia te tīpakonga kōrero nā Jeremy Tātere MacLeod. He mea tango i tana tuhinga, *He Hua Rānei tō te Reo Māori mō ngā Rā Kai te Heke Mai?*

Mā te pakiaka e tū ai te rākau.	
	5
	10
inā hoki, kāre anō te Māori kia tahuri mai ki tōna ake ao.	15
Mātāpuna: MacLeod, J.T. (2014). He Hua Rānei tō te Reo Māori mō ngā Rā Kai te Heke Mai? I roto i tā R. Higgins, P. Rewi, V. Olsen-Reeder hoki (Ētita). <i>The Value of the Māori Language: Te Hua o te Reo Māori: Vol 2, wh. 141-150</i> . Wellington: Huia Publishers.	

(a) Ki āu ake kupu, āta whakamāramahia te tino nawe e ngau nei i te puku o te kaituhi.

KO TE KAUPAPA TUATORU HEI KŌWHIRINGA MĀU

Āta pānuitia te tīpakonga kōrero nā Scotty Te Manahau Morrison. He mea tango i tana tuhinga, *Huri te Ao – Huri te Reo*.

I konei, ka whakatakotoria atu ētahi kōrero, kāore e kore,

5

10

15

e kore hoki te reo Māori e ora ki te kore he kaikōrero.”

20

Mātāpuna: I panonitia mai i a Morrison, S.T. (2010). *Huri te Ao – Huri te Reo*. I roto i tā P. Papa rāua ko L. Blake (Ētita). *He Pi ka Rere: Te Panekiretanga o te Reo: Putanga 2, wh.21-25*. Te Awamutu: Te Wānanga o Aotearoa.

- (i) “E kore te reo Māori e ora ki te waiho tonu te Māori ko te reo Pākehā hei reo matua mōna ...” (rārangi 19 me 20)

Tēnā, āta matapakitia te tika rānei, te hē rānei o ēnei kupu. Me whānui, me hōhonu te whakamahuki i tēnei whakapaē.

He whārangi tāpiri tēnei hei whakaoti i ō whakautu mēnā e hiahiatia ana.
Āta tuhia te tau o te pātai.

TAU PĀTAI

91664

